

Nyankomne asylsøkere og flyktninger

Med fokus på helse og helseundersøkelser i ankomstfasen

v/Ragnhild Magelssen

Sosialantropolog og sykepleier

NAKMI

Disposisjon

1. Flyktningetilstrømningen til Norge i den senere tid
2. Helsekonsekvenser av krig, vold og tvungen migrasjon
3. Helsestatus i
  - Syria
  - Afghanistan
  - Irak
  - Eritrea
4. Helseundersøkelser av nyankomne asylsøkere og flyktninger

Flyktningetilstrømningen til Norge de fire siste årene

	2015	2014	2013	2012
Asylsøkere og enslige mindreårige asylsøkere (EMA)	31.145 (EMA: 5.297)	11.500 (EMA: 1.200)	11.983 (EMA: 1.070)	9.800 (EMA: 960)
Overførings- flyktning	2.544 (innvilget) 2.383 (ankommet)	1.700	1.100	1.100

Asylsøkere:

De fire største nasjonale gruppene i 2015

Nasjonalitet	Antall
Syria	10.536
Afghanistan	6.987
Irak	2.991
Eritrea	2.947

Overføringsflyktninger:

De fire største nasjonale gruppene i 2015

Nasjonalitet	Antall	
	Innvilget	Ankommet
Syria	2.047	1.684
Afghanistan	359	347
Dem. Rep. Kongo (DRC)	36	195
Somalia	0	33

Helsekonsekvenser av krig og vold

- Krig og vold er blant de faktorer som i stor grad har vært bestemmende for folkehelsen i landene det kommer asylsøkere og flyktninger fra
- Krig og vold medfører:
  - Lemlestelser og død
  - Infrastruktur og sanitære forhold bryter sammen
  - Helsetjenester og sykehus rammes

Helsekonsekvenser av tvungen migrasjon

- Tvungen migrasjon medfører mye stress
- Stress over lang tid kan medføre økt sykkelighet
  - Stress før beslutningen om flukt blir tatt
  - Stress under flukten
  - Stress etter ankomst til eksillandet
- Kan vi finne måter å gjøre situasjonen her og nå bedre?

Helsestatus i Syria, Afghanistan, Irak, Eritrea og Norge

Land	Krig og vold	Forventet levealder	Spedbarns- dødelighet pr. 1000 levende fødte	Antall barn pr. kvinne
Syria	Siden 2011	75 år (2010) 55,7 år (2014)	15,6	3
Afghanistan	Siden slutten av 1970-tallet	M. 43,9 år K. 43,8 år	257	?
Irak	Siden 1980	?	?	?
Eritrea	1963-93 og 1998-2000	M. 61,5 år K. 66 år	37,53	4.02
Norge	Fred siden 1945	M. 79,7 år K. 83,7 år	2,7	2

Helsestatus, Syria

- Vaksinasjonsdekning 95 % før 2011.
  - Nå: 60 – 40 % dekning
- Poliosmittede barn i 2013: 35 tilfeller
  - WHO gjennomfører store vaksinasjonskampanjer inne i Syria. Ingen polioutbrudd rapportert siden januar 2014.
- 5 off. sykehus i Aleppo før 2011.
  - Nå: 4 bombet i stykker og ute av drift.
- 30.000 nye krigsskadde hver måned
- Helsepersonell: mange enten drept eller flyktet
- ½ befolkningen har mistet hjemmene sine

Helsestatus, Afghanistan

- Hver ½ time dør:
  - 1 kvinne i graviditetsrelaterte komplikasjoner
  - 1 av tuberkulose
  - 14 barn av unngåelige sykdommer som diaré, luftveisinfeksjoner og feilernæring
- Helsetjenesten i Afghanistan er ikke dimensjonert til å ta seg av befolkningens faktiske behov for helsetjenester

Helsestatus, Irak

- 20 % har tilfredsstillende sanitærforhold
- 30 % har tilgang til rent vann
- 2/3 av dødsfallene blant barn < 5 år skyldes unngåelige sykdommer som diaré, luftveisinfeksjoner og feilernæring
- Helsetjenesten i Irak er ikke dimensjonert til å ta seg av befolkningens faktiske behov for helsetjenester

Helsestatus, Eritrea

- Faktorer som medfører betydelig helserisiko:
  - Diktatur med fengsling av opposisjonelle og anvendelse av tortur og henrettelser
  - Obligatorisk, langvarig militærtjeneste, hvor mange må leve under kummerlige forhold
  - Tørke
  - Fattigdom

Forventet helsestatus ved ankomst Norge

- De fleste er i utgangspunktet friske, unge mennesker
- Etter å ha gått til fots gjennom store deler av Europa, kan mange
  - Være utmattet
  - Ha større eller mindre sår og skader
  - Ha levd uten adekvat ernæring over tid
  - Blitt smittet av mikroorganismer pga. dårlige sanitære forhold
  - Ha levd lenge uten adekvat behandling for sykdom
  - Være traumatiserte

Hvorfor helseundersøkelser av nyankomne asylsøkere og flyktninger?

- Samfunnets behov:
  - Beskytte mot smitte og vold
  - Økonomisk gevinst av å forebygge og/eller komme tidlig i gang med nødvendig behandling
- Den enkeltes behov:
  - Tidlig igangsetting av nødvendig behandling
  - Få kunnskap om norsk helsevesen og den enkeltes plikter og rettigheter
  - Få kunnskap om helsefremmende og forebyggende tiltak de selv kan praktisere

Helseundersøkelser ved ankomst

- Obligatorisk tuberkuloseundersøkelse helst innen 2, senest innen 14 dager, og oppfølging av røntgensvar
- Fange opp umiddelbart behandlingstrengende sykdommer/tilstander
- MMR-vaksine til barn < 15 år ved store ankomstsentre
- Vurdere om helsemessige forhold tilsier spesielle hensyn ved videre plassering

Funn i forhold til tuberkulose:

- Folkehelseinstituttet opplyser i januar 2016 at:
  - 301 tilfeller av tuberkulosesykdom er meldt i 2015
  - 90 % av de syke var født utenfor Norge
  - 135 av de syke var asylsøkere
  - 76 asylsøkere ble diagnostisert i forbindelse med ankomst
- Bare lungetuberkulose er smittsomt
- Lungetuberkulose er lite smittsomt, nærmeste familie mest utsatt
- Bare mellom 5 -10 % av dem som er smittet blir syke
- De aller fleste blir helt friske hvis de får behandling

Bør små barn få kikhostevaksine i de store ankomstsentrene?

Vaksine	Sykdomsalder i ikke vaksinert befolkning	Intervaller mellom utbrudd	Antall som smittes av en syk	Nødvendig immunitet i befolkningen
MMR	4 – 5 år	2 år	15 - 17	92 – 95 %
DTP	4 – 5 år	3 – 4 år	15 – 17	92 – 95 %
Polio	12 – 15 år	3 – 5 år	5 – 6	80 – 85 %

Grundig helseundersøkelse innen 3 måneder etter ankomst

- Helsedirektoratet anbefaler en grundig helseundersøkelse innen 3 måneder etter ankomst
  - Se: www.helsediretoratet.no (IS-1022 om helsetjenestetilbudet, og IS-1924 om kommunikasjon via tolk)
- Anbefalingen gjelder uansett om de bor i et midlertidig mottak, eller et ordinært mottak
- Kommunen har ansvar for organisering og finansiering av lovpålagte og anbefalte helseundersøkelser
  - Se: www.udi.no/pengereglementet (spesielt § 5.7 - § 5.9)

Organisering av grundig helseundersøkelse

- Flerfaglige flyktningehelseteam bør etableres av kommuner og helseforetak
- Oppsøkende tilnærming
- Bemannes av
  - lege,
  - psykolog,
  - sykepleier, helsesøster
  - personer med sosialfaglig og flerkulturell kompetanse
  - (+ medisinsk sekretær?)

Innholdet i den grundige helseundersøkelsen

- Se: «Skjema for helseundersøkelse» i IS-1022 (s. 8 i veilederen)
- Kartlegge pasientens:
  - Bakgrunn
  - Somatiske og psykiske helse
- Starte opp nødvendig behandling
- Undervise pasienten om:
  - Norsk helsevesen og pasienters plikter og rettigheter
  - Helsefremmende og forebyggende tiltak pasienten kan praktisere
- Sende epikrise til neste ledd i helsetjenesten

Pasientens bakgrunn

- Eksempler på relevante spørsmål:
  - Språk/behov for tolk
  - Nasjonalitet/fra storby/landsbygd...
  - Oppholdsstatus i Norge
  - Familie
  - Tidligere skolegang og utdanning
  - Tidligere arbeidserfaring

Pasientens helse

- Pasientens egen vurdering av helsen
- Tidligere sykdommer
- Tidligere sykehusinnleggelseser
- Kroniske sykdommer
- Faste medisiner
- Allergier
- BT, syn, hørsel
- Røyk/rus

Pasientens helse, smitte

- Helsedirektoratet anbefaler kartlegging av status på:
  - HIV
  - Hepatitt B og C
  - Syfilis
  - Vaksinasjonsstatus
- Kan også være aktuelt å ta:
  - Rubellavirus av kvinner i fertil alder med tanke på fremtidige graviditeter

Pasientens helse, MRSA

- Det anbefales ikke generell screening av asylsøkere for resistente mikrober
- Ved innleggelse i sykehus anbefales screening av alle som i løpet av det siste året har:
  - Vært innlagt i helseinstitusjon utenfor Norden
  - Fått omfattende undersøkelse el. behandling i en helseinstitusjon
  - Arbeidet som helsearbeider
  - Har oppholdt seg i barnehjem eller flyktningleir
- Ved henvisning til poliklinikk i somatisk sykehus anbefales screening
  - Dersom pasienten fyller kravene til testing over
- Før den lovpålagte tuberkuloseundersøkelsen er det ikke nødvendig å teste rutinemessig for MRSA eller andre resistente mikrober

Folkehelseinstituttets statistikk på HIV og Hepatitt B og C

- Andel innvandrere i meldte HIV-, Hep. B og C tilfeller:
  - 50 % (1.282/2578) av alle meldte tilfeller av HIV
  - 92 % (5991/6551) av alle meldte tilfeller av kronisk Hepatitt B
  - 11 % (1473/13803) av alle meldte tilfeller av Hepatitt C
- Tallene over gjelder tiårsperioden 2005-2014

Fordeler ved tidlig testing

- Behandling kan starte på et tidlig tidspunkt
- Tidlig smitteoppsporing med igangsetting av forebyggende tiltak kan hindre smittespredning
- Samfunnsøkonomisk lønnsomt med forebyggende tiltak og tidlig behandlingsstart der det er nødvendig

Ulemper ved tidlig testing

- Fagetisk problematisk å teste på alvorlige sykdommer fordi:
  - Asylsøkerne har ikke selv tatt initiativet til testingen
  - Risiko for at vi ikke får informert og fulgt opp de med pos. prøvesvar når de testes i midlertidig mottak. De kan ha blitt flyttet til nytt/ukjent mottak
  - Problemer med informasjonsflyten kan føre til dobbeltarbeid
- Samfunnsøkonomisk ulønnsomt med dobbeltarbeid

Pasientens psykiske helse

- Helsedirektoratet anbefaler bruk av HSCL-10 i helseundersøkelsen som skal skje innen 3 måneder
- Alternativ dersom pasienten ikke selv ber om hjelp i forhold til psykisk helse:
  - Still et åpent spørsmål, for eksempel: «Hvordan sover du?»
  - Dersom søvn er et problem, spør: «Har du gjort deg noen tanker om hvorfor?»
  - Ta pasientens tanker på alvor og prøv å innrette tiltakene deretter

Helsefremmende og forebyggende tiltak

- Møt pasienten med interesse og respekt
- Ta det pasienten forteller på alvor. Det bidrar til å styrke samarbeidet
- Godt samarbeid øker sjansen for vellykket behandling
- Vellykket behandling øker sjansen for at pasienten får tillit til norsk helsetjeneste
- En god relasjon mellom pasient og behandler kan virke helsefremmende og forebyggende
- Samtale om livsstil og kosthold

Informasjon om norsk helsevesen

- Undervis pasienten om norsk helsevesen, for eksempel:
  - Taushetsløftet
  - Fastlege
  - Helsestasjon
  - Timebestilling og evt. avbestilling av timen
  - Egenandel
  - Rett til tolk
  - Plikter og rettigheter